

Barne- og Familiedepartementet
Postboks 8036 DEP
0030 OSLO

Deres ref.:
21/1838-2

Vår ref.:
21/147226/KGBER

Dato:
01.10.2021

Bærum kommune - høringsvar om endringer i gravplassloven og gravplassforskriften

Det vises til utsendt høringsnotat fra Barne- og familiedepartementet datert 2.7.2021, med forslag til endringer i gravplassloven og gravplassforskriften. Høringsvarfrist er 1.10.2021. Bærum kommune er gravplassmyndighet etter gravplassloven §23. Her følger våre kommentarer til endringsforslagene.

Høringsnotatet med kommentarer fra Bærum kommune, gravplassmyndigheten, vil bli referert i oktobermøtet i Bærum kommunes hovedutvalg for miljø, idrett og kultur. Endringsforslagene gjelder forvaltnings- og driftsmessige forhold, og har ingen direkte økonomiske konsekvenser for kommunen.

Høringsnotatets kapittel 1 – Innledning og sammendrag

Hovedinnhold i høringsnotatet tas til orientering:

Dette høringsnotatet om endringer i gravplasslova og gravplassforskrifta handlar mellom anna om

- den forvaltningsmessige plasseringa av den lokale gravplasstyresmakta (arkivplikt, teieplikt og krav om medlemskap i Den norske kyrkja)*
- høyring og kunngjering av gravplassvedtekter*
- urnevegg*
- gravlegging ved vanskelege jordbotntilhøve*
- flytting av namn til namna minnelund*
- forsøk med ny teknologi*

Høyringsnotatet er disponert slik at forvaltningsrettslege spørsmål kjem først. Deretter kjem framlegg som har med forvaltninga av gravplassane å gjere, som namneflytting, og som har med drift av gravplassane å gjere, som dårlege jordbotntilhøve.

Kapittel 2 til 7 gjeld forvaltningsrettslege spørsmål. Nokre av framlegga er utløyste av ny trussamfunnslov frå januar 2021. Kapittel 8 gjeld namneflytting. Departementet ber om synspunkt på to alternative føresegner som tillèt namneflytting til namna minnelund. Kapittel 9 gjeld nedbryting i kistegrav og eit framlegg om regelendringar for situasjonar der nedbrytinga

Postadresse:
Postboks 700
1304 SANDVIKA
E-post: post@baerum.kommune.no

Besøksadresse:
Eyvind Lyches vei 10

Org. nr: 990866988
Bank:
Telefon:
Faks:

KLART SPRÅK?
Hjelp oss å bli bedre:
klartsprak@baerum.kommune.no

tek lang tid. Kapittel 10 og 11 følger opp to framlegg i NOU 2014: 2 om kven som skal kunne tre inn i festekontraktane til avlidne, og om fjerning av gravminne. Kapittel 12 gjer framlegg om ein heimel til å gi løyve til forsøk med ny teknologi eller gravferdsformer, det vil seie nye måtar å bryte ned kister på. Framlegget er at berre gravplassstyresmakter kan søkje om slike forsøk.

Høringsnotatets kapittel 2 - Arkivloven

I arkivloven §2 er kommunene nevnt, og da gjelder arkivloven uten videre for kommuner som har forvaltningsansvar etter gravplassloven. Gravlegging er en offentlig tjeneste, og det bør stilles krav om å ta vare på arkivmateriale for ettertiden. Bærum kommune som gravplassmyndighet har i dag rutiner for arkivering av gravkart, gravregister, kremasjonsregister med mere. Endringsforslaget går på at Den norske kirke skal følge arkivlovens bestemmelser om offentlige arkiver, og får ingen nye konsekvenser for Bærum kommune som gravplassmyndighet.

Høringsnotatets kapittel 3 - Taushetsplikt for ansatte på gravplassene og ansatte med oppgaver etter gravplassloven

Bærum kommune støtter forslaget om å tydeliggjøre hva taushetsplikten innebærer, at reglene om taushetsplikt i forvaltningsloven skal gjelde. Taushetsplikt innebærer at det er forbud mot å gjøre taushetsbelagte opplysninger kjent, og en skal aktivt hindre at andre får kjennskap til opplysningene.

Vedrørende anonym gravlegging støtter vi forslaget om at det kun er plassering av en anonym grav som er taushetsbelagt, men det er ønskelig med en presisering på hva som menes med plassering – er det kommune, gravplass, område eller gravfelt?

Vi opplever at mange gravplasser andre steder har satt opp markering/minnestein på anonymt felt. Da er det jo kjent hvor de anonyme er gravlagt, dette er vel selvmotsigende.

Høringsnotatets kapittel 4 - om klage på avgjørelse gravplassmyndigheten har gjort etter offentlighetsloven

Departementets forslag er at statsforvalteren bør være klageinstans for enkeltvedtak etter offentlighetsloven, på samme måte som det er regulert i gravplassloven for de kommunene som har gravplassmyndighet.

Vi støtter forslaget som ikke vil få noen nye konsekvenser for oss som kommunal forvaltning.

Høringsnotatets kapittel 5 - om uttalelse fra kirkelige organ ved søknad om anlegg, utvidelse eller vesentlig endring av gravplass

Departementets forslag til ny tekst i gravplasslovens §4 første ledd:

Ligger gravplassen i tilknytning til kirkebygg, skal gravplassmyndigheten innhente uttalelse fra berørte organer i Den norske kirke.

Vi støtter forslaget om å sikre god dialog med kirkens ansatte ved søknad om anlegg, utvidelse eller vesentlig endring av gravplass der det er relevant.

Høringsnotatets kapittel 6 – Krav om medlemskap i Den norske kirke

Gravplassloven §22 gir i dag unntak fra kravet om medlemskap i Den norske kirke for ansatte som har «arbeidsoppgaver alene knyttet til gravplass, gravkapell og krematorium.»

Gravplassene er allmenne og skal forvaltes slik at ordningene er felles for alle. Departementet foreslår at gravplassloven §22 oppheves. Vi støtter forslaget.

Høringsnotatets kapittel 7 – nærmere regulering av urnevegg

Gravlegging i urnevegg vil si at askeurna blir oppbevart eller murt inn i en lukket nisje i en vegg eller et byggverk. Navn og data på avdød settes utenpå nisjen. En urnevegg kan stå både inne og ute.

Gravplassmyndigheten i Bærum mener det er behov for **nærmere regulering** av utformingen av urnevegger før dette blir en alminnelig gravform. Vi er enig i skisserte regler for urnevegg, men det må bli tydeligere hva som bør gjelde med hensyn til flytting av gravlagt, jf. Gravplassloven §7. Vi ser for oss at urnevegg ellers kan bli et «ventekammer» i påvente av at urnen skal gravlegges et annet annet sted, eller man ønsker å flytte urnen.

Urnevegg som det skisseres her, innebærer at man må gravlegges i to omganger, først i urnevæggen, dernest i jord etter fredningstiden eller festetiden er gått ut. Kommentar til ny §31 første ledd om at «*Urne som gravlegges i urnevegg, skal tåle oppbevaring i 100 år.*» Ved gravlegging nummer to etter utløp av frednings- eller festetid, må asken enten legges om til urne som er nedbrytbar og fyller kravene ved gravlegging, eller så må asken gravlegges uten urne. Hvordan skal fredningstiden regnes når urnen gravlegges for andre gang, i bakken?

Urnevegg er en interessant mulighet, det er arealbesparende, og kan være et alternativ der man ikke har mulighet for å etablere en ordinær gravplass, i tillegg til å tilrettelegge for et mer mangfoldig samfunn.

Gravplassmyndigheten i Bærum har prioritert å etablere minnelunder, og vi er avventende for å se utviklingen med hensyn til etablering av urnevegg som gravleggingsform framover. I Bærum er vi åpne for å etablere urnevegg en gang i framtiden hvis det blir etterspurt.

Høringsnotatets kapittel 8 – navneflytting

Navnet på et gravminne skal gi informasjon om den som er gravlagt. Det samme gjelder i navnet minnelund, hvor navneplatene sier hvem som er gravlagt der. Samsvar mellom gravinnholdet og navnet på gravminnet eller minnesmerket er grunnleggende i norsk gravplasskultur.

Nå reises spørsmålet om man skal åpne for navneflytting til navneplater i navnet minnelund. Det er bare den gravansvarlige som kan søke om navneflytting. Navn på en avdød som er gravlagt i anonym grav kan ikke påføres en annen grav, hverken ordinær grav eller i minnelund.

Gravplassmyndigheten i Bærum har fått godkjent å etablere «livsledsagergraver» i minnelund på to av gravplassene våre, der det er plass til to urner i en grav (gravene er 75 x 150 cm eller 50 x 100 cm).

Vi har to ulike varianter med navneplater i graver med to urneplasser: Enten én plate og ett navn, plassert over eller ved siden av hverandre, eller én plate med plass til to navn.

Prinsipielt er vi for alternativ 1, men der bør det også stå at i navnet minnelund bør det begrenses til å kun flytte ett navn, som det står i alternativ 2. Vi er ikke enig i at det skal settes vilkår at navneflytting kun er i forbindelse med gravlegging. Navn som flyttes må fjernes fra det opprinnelige gravminnet. Det er generelt ikke ønskelig å oppmuntre til navneflytting, hverken til/fra ordinære graver eller til minnelund.

Vi støtter departementet med hensyn til betaling ved navneflytting til minnelund.

Det bør stilles krav til utvikler av gravregisteret om bidrag til å løse hvordan navneflytting skal framkomme i gravregisteret. I dag finnes løsning når flyttingen skjer innenfor samme forvaltning (i Ecclesia).

Høringsnotatets kapittel 9 – nedbrytning i kistegrav

Gravplassforskrifta § 12 tredje ledd lyder: «Tidligere benyttet grav kan bare brukes på nytt når det ikke finnes annet enn grove knokler og kisterester etter tidligere gravlegging.»

God nedbryting er viktig både for gjenbruk og for arbeidsforholdene til de ansatte på gravplassene. I tillegg har det en etisk side, fordi etterlatte forventer at den som er gravlagt blir til jord. For gravansvarlig kan dårlige jordforhold føre til at det ikke blir mulig å benytte graven som forutsatt. Det er ikke en uvanleg situasjon på norske gravplasser at nedbrytning av kisteinnholdet tar lenger tid enn fredningstiden på 20 år. Plastsvøp, leirholdig jord, høyt vanninnhold og andre forhold er medvirkende.

Bærum kommune støtter forslaget om at dersom gjenbruk av kistegraver ikke er mulig på grunn av jordbunnsforhold, skal gravplassmyndigheten kunne stenge deler av eller hele gravfelt for kistegravlegging.

Vi stiller spørsmål ved tilleggsvilkåret på 60 år – hvis de lokale forholdene tilsier at omdanning ikke skjer i løpet av fredningstiden, er det vanskelig å si hvor lang tid, eller om det overhodet vil kunne omdannes. 60 år bør ikke være med i forskriften.

Det er viktig at eventuell stenging av gravfelt for kistegravlegging ikke utløser krav på erstatning, jf. gravplassforskriften §5 og §11.

Gravplassmyndigheten plikter å legge til rette for nedbrytning av kister og urner ved å etterleve gravplassloven og gravplassforskriften.

«Åpnet grav skal lukkes med masser som bidrar til nedbrytning.» På gravfelt med tette masser hvor vi kan forvente dårlig omdanning, har våre gravplassansatte de senere årene praktisert å erstatte noe av jorden ved gravlegging. Disse gravene er foreløpig i fredning, så vi kan ikke konkludere med effekten.

Forslag om registrering av opplysninger om enkeltgraver som ikke tilfredsstiller forskriftens krav, støttes.

Vi støtter generelt kommentarene til Fagforbundet i forbindelse med denne problemstillingen.

Høringsnotatets kapittel 10 – når fester (gravleier) dør

Gravplassmyndigheten i Bærum kommune støtter forslaget om at når en fester dør, skal den som sørger for gravferden få rett til, men ikke plikt, til å gå inn som ny part i festekontraktene til den avdøde, ikke dødsboet. Dødsboet er ikke alltid en enkeltperson med et forhold til graven.

Det må ikke pålegges gravplassmyndigheten å være «detektiv» og søke etter mulige etterlatte etter avdøde festere, blant annet fordi opplysninger fra folkeregisteret ikke alltid gir hele bildet. Gravplassmyndigheten kan forsøke å komme i kontakt med mulige etterlatte, men ikke pålegges å gjøre det.

Høringsnotatets kapittel 11 – betaling for å fjerne gravminne

Gravplasslova § 18 andre leddet lyder: «Når festet opphører, skal festeren om mulig gis anledning til å fjerne gravminne og lignende innretning fra gravplassen. Det som ikke er fjernet fra gravplassen innen seks måneder etter festets opphør, tilfaller gravplassen.»

Gravplassforskrifta § 21 tredje leddet lyder: «Eieren skal besørge fjerning av gravminne fra grav

som ikke festes. Dersom gravplassmyndigheten fjerner gravminne, skal navn og data tas bort.» Dei same reglane gjeld for festarar som for ansvarlege for frigraver, jf. gravplasslova § 19 første leddet tredje punktum. Dei to siterte føresegnene gir ulike svar på om ein må betale for å fjerne gravminnet eller ikkje.

Gravplassmyndigheten i Bærum støtter at et gravminne som står godt, skal få stå ut fredningstiden, men at gravplassmyndigheten ikke er forpliktet til å påta seg store kostnader for å rette opp eller vedlikeholde et gravminne dersom ingen etterlatte vil ta ansvar for graven.

Gravminnet er privat eiendom. Hvis gravansvarlig ønsker å ta vare på gravminnet ved sletting av grav, kan vedkommende be et firma om å flytte gravminnet bort.

Vi er enig i at gravplassmyndigheten ikke kan kreve betalt for å fjerne gravminne fra en grav som skal slettes. Ved sletting av grav faller gravminnet og graven tilbake til gravplassen, og graven kan som regel tildeles på nytt med tiden.

Høringsnotatets kapittel 12 – hjemmel til forsøk som avviker fra loven

Gravplasslova opnar ikkje for andre gravferdsformer enn kistegravlegging og kremasjon med urnegravlegging eller oskespreiing. Det er heller ikkje heimlar i lova for forsøk med alternative gravferdsformer. Det inneber at gravplasslova må endrast dersom det er ønskjeleg med forsøk med ny teknologi for å bryte ned kiste og kisteinnhald.

Gravplassmyndigheten i Bærum ønsker ikke å være «bremsekloss», men støtter departementets holdning om at endringer på gravplasssektoren gjerne bør skje sakte, og at man ser an utviklingen i andre land, spesielt våre naboland. Det vises til en svensk gravferdsaktør som markedsførte frysetørkingsteknikk som alternativ til kremasjon. Dette viste seg å ikke fungere, og firmaet gikk konkurs. Vi støtter at private sektorer ikke bør kunne stå alene som søker for å utføre slike forsøk.

Med hilsen

Kaia Gunby Berger
avdelingsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ikke signatur

Kopi til:
Christian Strandenæs
Eva Marie Larsen
Linda Algrov
Randi Svinningen
Runa Willumsen Flugstad
Vidar Berg